

Людмила Зеленська

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. Сковороди; Харків, Україна

ORCID: 0000-0002-3324-5173

E-mail: zelenskaya_ludmila@ukr.net

**ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ НАВИЧОК SOFT SKILLS
У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“КОУЧИНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ”**

Анотація: у статті розкрито зміст поняття гнучкі навички (soft skills), їхню роль і значення для професійного розвитку і кар’єрного зростання особистості. На основі аналізу Професійного стандарту за професіями “Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти”, “Вчитель закладу загальної середньої освіти”, “Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)” визначено перелік гнучких навичок, якими має володіти сучасний педагог. Акцентовано увагу на важливості формування навичок soft skills у здобувачів вищої педагогічної освіти на етапі їхньої професійної підготовки.

На основі вивчення Освітніх програм підготовки здобувачів вищої освіти бакалаврського рівня за спеціальностями 013 Початкова освіта, 014 Середня освіта (за предметною спеціалізацією) визначено шляхи формування гнучких навичок в освітньому процесі. Розроблено і апробовано навчальну програму вибіркової дисципліни загального циклу підготовки “Коучингові технології в освіті” як додатковий ресурс формування у майбутніх учителів комунікативних навичок, лідерських компетенцій, навичок селф-менеджменту, інтелектуальних навичок.

Ключові слова: гнучкі навички, формування, бакалаврський рівень вищої освіти, майбутні вчителі, коучинг, вибіркова дисципліна, коучингові технології в освіті.

Lyudmila Zelenska

doctor of pedagogical sciences, professor, professor of the department of educology and innovative pedagogy, H. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University; Kharkiv, Ukraine

E-mail: zelenskaya_ludmila@ukr.net

**SOFT SKILLS FORMATION IN FUTURE TEACHERS IN THE PROCESS OF TEACHING
THE COURSE “COACHING TECHNOLOGIES IN EDUCATION”**

Abstract: the article reveals the meaning of the concept of soft skills, their role and significance for professional development and career growth. Based on the analysis of the Professional Standard for the professions “Primary school teacher”, “General secondary school teacher”, “Primary school teacher” (with a diploma of junior specialist) (identified a list of flexible skills that must have a modern teacher. Emphasis is placed on the importance of developing soft skills in applicants for higher pedagogical education at the stage of their professional training.

Based on the study of educational programs for higher education at the bachelor’s level in specialties 013 Primary education, 014 Secondary education (by subject specialization) the ways of their formation in the educational process are determined. The curriculum of the elective discipline of the general cycle of training “Coaching technologies in education” has been developed and tested as an additional resource for the formation of future teachers’ communication skills, leadership competencies, self-management skills, intellectual skills.

Key words: flexible skills, formation, bachelor’s level of higher education, future teachers, coaching, elective discipline, coaching technologies in education.

© Людмила Зеленська, 2021

Людмила Зеленская

**ФОРМИРОВАНИЕ В БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАВЫКОВ SOFT SKILLS В ПРОЦЕССЕ
ПРЕПОДАВАНИЯ УЧЕБНОЙ ДИСЦИПЛИНЫ “КОУЧИНГОВЫЕ
ТЕХНОЛОГИИ В ОБРАЗОВАНИИ”**

Аннотация: в статье раскрыто содержание понятия гибкие навыки (soft skills), их роль и значение для профессионального развития и карьерного роста личности. На основе анализа Профессионального стандарта за профессиями “Учитель начальных классов общеобразовательной школы”, “Учитель общеобразовательной школы”, “Учитель начального образования (с дипломом младшего специалиста”) определен перечень гибких навыков, которыми должен владеть современный педагог. Акцентировано внимание на важности формирования навыков soft skills у будущих учителей на этапе их профессиональной подготовки.

На основе изучения Образовательных программ подготовки будущих учителей по специальности 013 Начальное образование, 014 Среднее образование (с учетом предметной специализацией) в условиях бакалаврата определены пути формирования гибких навыков в образовательном процессе. Разработана и апробирована учебная программа дисциплины по выбору студентов “Коучинговые технологии в образовании” как дополнительный ресурс формирования у будущих учителей коммуникативных навыков, лидерских компетенций, навыков селф-менеджмента, интеллектуальных навыков.

Ключевые слова: гибкие навыки, формирование, бакалаврский уровень высшего образования, будущие учителя, коучинг, выборочная дисциплина, коучинговые технологии в образовании.

Lyudmila Zelenska

An extended abstract of the paper on subject of:
“Soft skills formation in future teachers in the process of teaching the course
“coaching technologies in education””

Problem setting. Innovative processes in the system of general secondary education of Ukraine require an individual style of professional activity of a teacher. Such a teacher is aimed at scientifically-based organization of the educational process with prognostic direction, shows readiness to perceive new information, has adequate value orientations, flexible professional thinking, developed professional self-awareness, high level of self-actualization, has the art of reflection. The outlined social demands are reflected in the Professional Standard for the professions “Primary school teacher of general secondary education”, “Teacher of general secondary education”, “Primary education teacher” (with a diploma of junior specialist) [19], which entered into force in 2021. The professional standard changes the stereotypes about the professional and pedagogical competence of a modern teacher, emphasizes the importance of his role as a facilitator, tutor, moderator, advisor, coach, which requires not only professional but also cross-cutting competencies based on soft

skills. This necessitates the search for resources for the development of future teachers’ soft skills at the stage of their professional training in higher education institutions during the acquisition of educational programs.

Recent research and publication analysis. Issues of soft skills development in applicants for higher education (essence, approaches to classification, methods of formation) have been the subject of research by both foreign (Briggs S., Haselberger D., Heckman James J., Kautz Tim) and Ukrainian researchers Abashkina O., Astakhova V., Bobro A., Dlugunovich N., Koval K., Korniyush G., Pidsosonna O., Smagina T., Shunevych O. and others). Scientific discourse in a certain area is enriched by research that focuses on the formation of soft skills in the system of pedagogical education. In particular, researchers A. Bobro and O. Pidsosonna identified approaches to the formation of soft skills of future primary school teachers in the New Ukrainian School, T. Smagina and O. Shunevych substantiated the

conditions for the development of flexible skills in teachers during training courses.

Paper objective. On the basis of the analysis of the state standards and educational programs of preparation of applicants of the first (bachelor) level of higher education on specialties 013 Primary education, 014 Secondary education (on subject specialization) to characterize potential of selective discipline “Coaching technologies in education” for soft skills formation.

Paper main body. According to the report of the World Economic Forum in Davos for 2020, the top 10 key competencies that will be in demand in the next 5 years include: analytical thinking and innovative approaches; ability to learn quickly; comprehensive problem solving; critical thinking and analysis; initiative, creativity and creative approaches; leadership and social influence; use of technology, monitoring and control; technological design and programming; stress resistance, adaptability and flexibility; logical thinking and ideology. They complement hard skills, have a universal character, are important for successful professional and life self-determination of any person, regardless of profession. They are classified according to the following parameters: communication or social skills that determine successful interaction with others; leadership competencies that are responsible for the rational use of resources to achieve goals; self-management and strong-willed competencies that affect the achievement of career and business goals; intellectual skills that determine permanent professional development.

The development of flexible skills is one of the requirements for teachers of general secondary education in Ukraine. The need for their formation is enshrined in the National Qualifications Framework, Educational programs for the preparation of applicants for higher pedagogical education bachelor’s degree in specialties 013 Primary education, 014 Secondary education (subject specialization). Their list is as follows: the ability to set a goal and choose ways to achieve it; learn throughout life; to improve and develop own general cultural level; act on the basis of ethical considerations; make informed decisions; to organize interpersonal communication; to provide pedagogical support to students and colleagues; work independently and in a team; develop and implement projects; plan and manage time; generate new ideas; assess the situation on the

basis of a comprehensive analysis; to carry out self-reflection, etc. In particular, it was established that soft skills are an integral part of the content of each subject of the cycle of general and professional training in accordance with the Educational programs for bachelors in specialties 013 Primary education, 014 Secondary education (subject specialization) at H. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University.

An additional resource for the development of flexible skills in future teachers are selected disciplines. We have developed and proposed for students to study pedagogical specialties at H. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University elective discipline “Coaching Technologies in Education” (3 credits). We assumed that pedagogical coaching helps teachers to clearly structure algorithms for goal setting, decision making, planning and motivation using modeling techniques and technologies; to reveal the creative potential for the implementation of ideas that open up innovative opportunities; to model the strategy of entering the “solution space”. This is the basis for the formation of flexible skills (softs skills).

The content of the discipline covered the following modules:

Module 1. Philosophy and methodology of coaching

1. History of formation and development of coaching.
2. Philosophy and principles of coaching.
3. Coaching methodology.
4. Coaching techniques and models.
5. Types, forms, stages of coaching.

Module 2. Coaching in education

1. Coaching as a modern paradigm of education.
2. Coaching in the management of innovative development of educational institutions.
3. Coaching in personnel management of educational institutions.
4. The use of coach technology in management and teaching practice.
3. Coaching in leadership development.

Module 3. Coaching as a tool for professional development of a teacher.

1. Basic coaching competencies and new roles of the teacher.
2. Coaching style: partnership and cooperation.
3. Communicative techniques in the style of coaching.

4. *Coach-style motivation management. Unlocking the potential of students. The program results of training in the discipline were focused on the understanding of students of higher pedagogical education of the bachelor's level of theoretical and applied foundations of coaching, its structure and stages of implementation; formation of skills to apply tools and techniques of coaching (GROW, SMAS, VALOR, SUCCES, SCORE, "PRAPDA", SMART-technique "Wheel of balance", Walt Disney strategy, pyramid of Robert Dilts, techniques "Communication loop", "Ship council", "Root of the root cause", etc.) in personal life, management and teaching.*

Before studying the discipline during the 3rd semester of 2021-2022 academic year 72 applicants of specialties 013 Primary education and 014 Secondary education (by subject specialization) joined.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Інноваційні процеси в системі загальної середньої освіти України (модернізація типів і структури закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО); оновлення змісту навчання та виховання; розроблення й апробування нових педагогічних технологій; зміна форм і методів навчання й контролю навчально-пізнавальної діяльності учнів; модернізація форм і методів управління сучасною школою) зумовлені реалізацією державної політики у сфері освіти і науки. Вони продукують не лише впровадження нових елементів до освітньої практики, але й вимагають індивідуального стилю професійної діяльності вчителя. Учитель ХХІ століття – це особистість, здатна брати на себе відповідальність, вчасно враховувати ситуацію соціальних змін, навчатися впродовж життя. Такий учитель орієнтований на науково-обґрунтовану організацію освітнього процесу з прогностичним спрямуванням, виявляє готовність до сприйняття нової інформації, має адекватні ціннісні орієнтації, гнучке професійне мислення, розвинену професійну самосвідомість, високий рівень самоактуалізації, володіє мистецтвом рефлексії.

Впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти знайшло відбиття в Професійному стандарті за професіями "Вчитель початкових класів закладу загальної

Conclusions of the research. *The use of coaching tools and techniques in the process of studying the discipline "Coaching Technologies in Education" contributed to the development of future teachers:*

1. *Communication skills (perception of information, questioning, argumentation, persuasion, negotiation, listening skills);*

2. *Leadership competencies (ability to cooperate, inspire, see opportunities, desire to develop, willingness to take responsibility);*

3. *Self-management skills (to establish positive interpersonal relationships, intuitively and consciously mobilize themselves to perform tasks, use strategies of flexibility and perseverance, exercise self-control, manage time);*

4. *Intellectual skills (self-awareness, self-esteem, self-improvement, determination of one's own life goal).*

середньої освіти", "Вчитель закладу загальної середньої освіти", "Вчитель із початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)" [19], який набув чинності 2021 р. Розроблений на основі трудових функцій педагога (застосування сучасних змісту освіти, методик і технологій; партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу; організація здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища; управління освітнім процесом; безперервний професійний розвиток), Професійний стандарт змінює стереотипи щодо професійно-педагогічної компетентності сучасного вчителя, акцентує увагу на важливості виконання ним ролей фасилітатора, тьютора, модератора, едвайзера, коуча, що вимагає володіння не лише фаховими, але й загальними компетентностями, основу яких складають гнучкі навичками (soft skills), як-от:

- здатність діяти як відповідальний громадянин та брати участь у суспільному житті на різних рівнях (громадянська компетентність);

- здатність до взаємодії з іншими в різних соціальних ситуаціях та критичного оцінювання соціальних подій і явищ (соціальна компетентність);

- здатність до особистісного і професійного самовизначення, самоствердження і самореалізації впродовж життя, до цінування багатоманітності у суспільстві (культура самовираження);

- здатність до створення команди однодум-

ців, прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків (лідерська компетентність);

- здатність до творчого пошуку й реалізації нових ідей, до самопрезентації та результатів своєї професійної діяльності; здатність до керування власним життям і кар'єрою (підприємницька компетентність) [19].

Учителі з розвиненими гнучкими навичками (soft skills) мають сильну ситуаційну обізнаність й емоційний інтелект, що, з одного боку, дозволяє налагоджувати ефективну комунікацію, працювати в команді, успішно управляти конфліктами, виявляти лідерські якості, швидко адаптуватися до виробничих умов, креативно вирішувати нестандартні завдання й досягати кар'єрних результатів, з іншого – формувати навички soft skills у вихованців.

Зазначене вище зумовлює необхідність пошуку ресурсів для розвитку в майбутніх учителів навичок soft skills на етапі професійної підготовки у закладах вищої освіти під час опанування освітніх програм за спеціальностями 013 Початкова освіта, 014 Середня освіта з урахуванням предметної спеціалізації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спирається автор. Питання розвитку гнучких навичок (soft skills) у здобувачів вищої освіти (суть, підходи до класифікації, способи формування) стали предметом досліджень як зарубіжних (Бріггс С. (Briggs S.) [2], Хазелбергер Д. (Haselberger D.) [3], Хекман Джеймс (Heckman James), Кауц Тім (Kautz Tim) [4]), так і українських дослідників (Абашкіна О. [6], Астахова В. [7], Бобро А. [8], Длугунович Н. [10], Коваль К. [11], Корнюш Г. [12], Підсонна О. [16], Смагіна Т., Шуневич О. [20] та ін.). Науковий дискурс за визначеним напрямом збагачують дослідження, які орієнтовані на формування у здобувачів навичок soft skills у системі педагогічної освіти. Зокрема, дослідники А. Бобро [8] і О. Підсонна [16] визначили підходи до формування soft skills майбутніх учителів початкових класів в умовах Нової української школи, Т. Смагіна і О. Шуневич [20] обґрунтували умови розвитку гнучких навичок у педагогів у процесі навчання на курсах підвищення кваліфікації.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячуєть-

ся дана стаття. Утім питання використання потенціалу коучингових технологій для формування гнучких навичок в учителів закладів загальної середньої освіти у зв'язку зі зміною їхніх ролей в освітньому процесі не стали предметом окремого дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). На підставі аналізу державних стандартів і освітніх програм підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальностями 013 Початкова освіта, 014 Середня освіта (за предметною спеціалізацією) охарактеризувати потенціал вибіркової навчальної дисципліни “Коучингові технології в освіті” для формування навичок soft skills.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Згідно з даними звіту Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum) у Давосі за 2020 рік, до топ-10 ключових компетентностей, які будуть затребувані у найближчі 5 років, включено:

- аналітичне мислення й інноваційні підходи;
- здатність до швидкого навчання;
- комплексне розв'язання проблем;
- критичне мислення й аналіз;
- ініціативність, креативність і творчі підходи;
- лідерство та соціальний вплив;
- використання технологій, моніторинг і контроль;
- технологічний дизайн і програмування;
- стресостійкість, адаптивність і гнучкість;
- логічне мислення та ідейність [1].

Результати дослідження свідчать про те, що лише 2 із 10 навичок – hard skills (тверді навички). Решта – гнучкі навички (soft skills), які мають ключове значення для професійного розвитку і кар'єрного зростання. Вони доповнюють hard skills (професійні навички) які, як правило, добре вимірювані, досить стійкі, ототожнювані з конкретними конструкціями, а також входять до складу посадових інструкцій та кваліфікаційних характеристик. Гнучкі навички (soft skills) мають універсальний характер, важливі для успішного професійного й життєвого самовизначення будь-якої людини незалежно від професії [20, с. 75].

Умовно їх поділяють на кілька груп:

- *Комунікативні або соціальні навички,*

МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

які зумовлюють успішну взаємодію з іншими: ділове спілкування, вміння виступати перед публікою, грамотна письмова й усна мова, комунікабельність, емоційний інтелект (вміння розпізнавати емоції та мотиви співрозмовника), вміння слухати, ведення переговорів і проведення презентацій, командна робота, гнучкість мислення й адекватне ставлення до критики.

• *Лідерські компетенції, які відповідають за раціональне використання ресурсів для досягнення поставлених цілей:* делегування та розподіл завдань, вміння приймати рішення, навички кризового менеджменту, наставництво та моніторинг, вміння вирішувати конфліктні ситуації, навички побудови команди, стратегії лідерства, сила переконання.

• *Селф-менеджмент і вольові компетенції, що впливають на досягнення кар'єрних і бізнес-цілей:* орієнтованість на результат, тайм-менеджмент, стресостійкість, ініціативність, управління знаннями та здатність до швидкого навчання, вміння планувати, гнучкість і адаптивність, самомотивація.

• *Інтелектуальні навички, які зумовлюють перманентний професійний розвиток:* аналітичний склад розуму, розвинута пам'ять, креативність і логіка, творчі підходи, критичне мислення, вміння працювати з інформацією, проєктне та дизайнмислення [13].

Результати наукового пошуку засвідчили, що така суспільна вимога знайшла законодавче закріплення в Національній рамці кваліфікацій, Професійному стандарті за професіями “Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти”, “Вчитель закладу загальної середньої освіти”, “Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)” [19] й відображення в Освітніх програмах підготовки здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр за спеціальностями 013 Початкова освіта, 014 Середня освіта (за предметною спеціалізацією) ЗВО України. Зокрема, аналіз Освітніх програм підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальностями 013 Початкова освіта, 014 Середня освіта (за предметною спеціалізацією) в Харківському національному педагогічному університеті імені Г. Сковороди 2021 р., (“Українська мова в закладах освіти”, “Біологія та валеологія в закладах освіти”, “Історія в закладах освіти”, “Математика в закладах освіти”, “Англійська

мова і література в закладах освіти”, “Музичне мистецтво в закладах освіти”, “Середня освіта (Фізична культура)”, “Початкова освіта” тощо) [14] переконує в тому, що в центрі освітньо-педагогічних курикулумів перебуває формування навичок *softs kills*. До переліку таких навичок названі програми зараховують: здатність ставити мету й обирати шляхи її досягнення; навчатися впродовж життя; вдосконалювати і розвивати власний загальнокультурний рівень; діяти на основі етичних міркувань; ухвалювати обґрунтовані рішення; організовувати міжособистісне спілкування; здійснювати педагогічний супровід учнів і колег; працювати автономно і в команді; розробляти і реалізовувати проєкти; планувати та управляти часом; генерувати нові ідеї; оцінювати ситуацію на основі всебічного аналізу; здійснювати саморефлексію тощо. Формування гнучких навичок (*softs kills*) у здобувачів вищої педагогічної освіти на бакалаврському рівні забезпечується обов'язковими освітніми компонентами, зокрема різними видами практик. Це підтверджують матриці, зокрема матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми й матриця забезпечення програмних результатів навчання відповідним компонентам освітньої програми. Навички *softs kills* органічно входять до змісту кожного навчального предмету як циклу загальної, так і професійної підготовки.

Утім, на наше переконання, формування гнучких навичок (*softs kills*) майбутніх учителів незалежно від предметної спеціалізації на етапі здобуття бакалаврського рівня вищої освіти має забезпечуватися цілісною системою організації освітнього процесу – від обов'язкових освітніх компонент (згідно з навчальним планом) до вибіркових дисциплін і різних форм позааудиторної роботи.

Значний потенціал для реалізації такого завдання мають коучингові технології. Зазначимо, що коучинг – це процес співпраці, партнерства, що ґрунтується на взаєморозумінні коуча та співробітника, який готовий розвивати свій потенціал для досягнення особистих і корпоративних цілей. Методологія коучингу виходить із того, що людина від природи безмежно талановита і володіє значним потенціалом, який не реалізується нею в повній мірі. Він є ефективним

інструментом самоменеджменту та саморозвитку для кожної особистості незалежно від її стилю життя і професійної діяльності. В основу коучингу покладено формулу: “Хочу! – Можу! – Вірю! – Роблю! – Маю результат!” [9].

Водночас педагогічний коучинг – це різновид технології науково-методичного супроводу, система андрагогічних принципів і прийомів, які сприяють розвитку потенціалу особистості та групи людей (педагогічного працівника, педагогічного колективу), а також забезпечують максимальне розкриття й ефективну його реалізацію. Педагогічний коучинг формує такі переконання: “Я живу і дію тут і зараз”, “Я маю чітке уявлення про своє майбутнє”, “Я є зрілою, самомотивованою особистістю”, “Я є частиною рішення”, “Я і люди, які мене оточують – це найвища цінність”, “Я знаю, що мені робити, і я це зроблю”, “Я отримую задоволення від діяльності”, “Я визначаю пріоритети і формулюю цілі” [9].

Коучинг в освіті спрямований на те, щоб педагогічний працівник або педагогічний колектив працювали більш ефективно для досягнення поставлених цілей. Він допомагає педагогічним працівникам чітко структурувати алгоритми цілепокладання, прийняття рішень, планування і мотивації за допомогою методик і технологій моделювання; розкрити творчий потенціал для реалізації ідей, що відкривають інноваційні можливості; змоделювати стратегію виходу в “простір рішення”, що є базисом формування гнучких навичок (softs kills).

З цією метою авторським колективом (д.пед.н., проф. Зеленська Л., к.пед.н., доц. Собченко Т.) відповідно до “Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г. Сковороди (у новій редакції)” [18], “Положення про вивчення навчальних дисциплін з циклу вільного вибору здобувачів ХНПУ імені Г. Сковороди” [17], було розроблено навчальну програму і силабус вибіркової дисципліни “Коучингові технології в освіті”. Вибіркова дисципліна була розрахована на всіх здобувачів вищої педагогічної освіти, котрі прагнуть оволодіти практичними інструментами ефективного досягнення цілей у педагогічній діяльності та професійній кар’єрі. Інформаційні матеріали дисципліни розміщено на сайті Центру ліцензування, акредитації і контролю якості освіти ХНПУ

імені Г. Сковороди у складі дисципліни вільного вибору (цикл загальної підготовки) на 2021–2024 рр. [15]. Здобувачі бакалаврського рівня вищої освіти шляхом заповнення Google-форми на веб сайті Центру до 1 квітня 2021 р. визначилися з вибором. Дисципліну “Коучингові технології в освіті” виявили бажання слухати 72 здобувачі. Названу дисципліну було внесено в Додаток до навчальних планів підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальностями 014 Середня освіта (за предметною спеціалізацією) та 013 Початкова освіта. Вивчення дисципліни заплановано на третій семестр.

Мета викладання навчальної дисципліни “Коучингові технології в освіті” полягала в тому, щоб сприяти формуванню здатності здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої педагогічної освіти розв’язувати складні професійні задачі щодо забезпечення якості навчання і викладання, підтримки, мотивування, психолого-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу, їхнього особистісного та професійного розвитку.

Основні завдання вивчення дисципліни *передбачали* фокусування на формуванні таких компетентностей, як:

- здатність працювати творчо, соціально відповідально, діяти в новій ситуації;
- здатність до постановки мети й вибору шляхів її досягнення;
- здатність гармонізувати групову взаємодію учасників освітнього процесу, виявляти лідерство, готовність до співпраці і партнерства;
- здатність будувати і втілювати в життя ефективні стратегії саморозвитку та професійного самовдосконалення;
- здатність розуміти цілі, цінності, ідеали, результати і ризики освіти, базові компетентності і нові ролі педагога;
- здатність застосовувати принципи, моделі і техніки коучингу в управлінні персоналом закладу освіти, проектуванні його інноваційного розвитку;
- здатність створювати підтримуюче освітнє/професійне середовище, розширювати коло соціального партнерства в освіті;
- здатність і готовність до активного спілкування у педагогічній і соціальній сферах діяльності, керуючись принципами толерантності, діалогу та співробітництва.

Програмні результатами навчання за дисципліною було зорієнтовано на розуміння здобувачами вищої педагогічної освіти бакалаврського рівня теоретичних і прикладних основ коучингу, його структури й етапів реалізації; сформованість умінь застосовувати інструменти й техніки коучингу (GROW, SMAS, VALOR, SUCCES, SCORE, “ПРАПДА”, SMART, техніка “Колесо балансу”, стратегія Уолта Діснея, піраміда Роберта Ділста, техніки “Петля комунікації”, “Корабельна рада”, “Дерево кореневої причини” тощо) в особистому житті, управлінській і педагогічній діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводилося 3 кредити ЄКТС (90 годин). Зміст навчальної дисципліни охоплював три модулі:

Модуль 1. Філософія та методологія коучингу.

1. Історія становлення та розвитку коучингу.
2. Філософія та принципи коучингу.
3. Методологія коучингу.
4. Техніки та моделі коучингу.
5. Види, форми, етапи коучингу.

Модуль 2. Коучинг в освіті.

1. Коучинг як сучасна парадигма освіти.
2. Коучинг в управлінні інноваційним розвитком закладів освіти.
3. Коучинг в управлінні персоналом закладу освіти.
4. Використання коуч-технології в управлінській і педагогічній практиці.

3. Коучинг у розвитку лідерства.

Модуль 3. Коучинг як інструмент професійного розвитку педагога.

1. Базові коуч-компетенції та нові ролі педагога.
2. Коучинговий стиль: партнерство та співпраця.
3. Комунікативні техніки в стилі коучингу.
4. Управління мотивацією у коуч-стилі. Розкриття потенціалу здобувачів освіти.

Формою підсумкового контролю визначено залік.

Заняття зі здобувачами проходили у формі коуч-сесій, що дозволило використати потенціал інструментів і технік коучингу з метою розвитку в майбутніх педагогів комунікативних навичок (сприйняття інформації, постановки питань, аргументації, переконання, ведення переговорів, вміння слухати), лідерських компетенцій (вміння співпрацювати, надихати, бачити можливості, прагнення розвиватися, готовність взяти на себе відповідальність), навичок селф-менеджменту (установлювати позитивні міжособистісні відносини, інтуїтивно і усвідомлено мобілізувати себе на виконання завдань, використовувати стратегії гнучкості і наполегливості, здійснювати самоконтроль, керувати часом), інтелектуальних навичок (самоусвідомлення, самооцінка, самовдосконалення, визначення власної життєвої мети).

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Зазначене вище дає підстави аргументовано стверджувати, що вибіркова дисципліна “Коучингові технології в освіті” циклу загальної підготовки для здобувачів вищої педагогічної освіти бакалаврського рівня у ХНПУ імені Г. Сковороди послугувала додатковим ресурсом для досягнення програмних результатів навчання за Освітніми програмами спеціальностей 014 Середня освіта (за предметною спеціалізацією), 013 Початкова освіта в частині набуття гнучких навичок (softs kills). Це дозволить здобувачам після завершення Освітніх програм реалізувати свій потенціал не лише в педагогічній діяльності, але й у інших сферах і галузях виробництва.

Дослідження не вичерпує всіх аспектів порушеної проблеми. Подальшого вивчення потребують питання системності у розвитку гнучких навичок (softs kills) здобувачів вищої педагогічної освіти на різних її рівнях, використання потенціалу науково-дослідницької діяльності, різних форм позааудиторної виховної роботи в цьому напрямі.

Список літератури:

1. 10 професійних навичок, якими має оволодіти людина до 2020 року [електронний ресурс]. – Режим доступу: 15.10.2021: http://tvostemisto.tv/news/10_profesinyh_navychok_yakym

[_maie_ovolodity_lyudyna_do_2020_roku_76398.html](http://maie_ovolodity_lyudyna_do_2020_roku_76398.html)

2. Бріггс С. 30 порад щодо розвитку м'яких навичок у ваших учнів [електронний ресурс] / С. Бріггс // Відкриті коледжі – Режим доступу: <https://www.opencolleges.edu.au/infor>

med/features/30-ways-to-cultivate-soft-skills-in-your-students/ 15.10.2021)

3. Haselberger D. et al. посередництво Soft Skills у вищих навчальних закладах: рекомендації щодо проектування навчальних ситуацій, що підтримують досягнення soft skills / Haselberger D. – Каліфорнія: Моді. – 2012. – С. 133

4. Хекман Джеймс Дж. Тверді докази м'яких навичок [електронний ресурс] / Хекман Джеймс Дж., Каутц Тім Д. Робочий документ 18121; Національне бюро економічних досліджень. – червень 2012 року. – Режим доступу: <http://www.nber.org/papers/w18121>

5. Soft skills: універсальні навички європейського рівня [електронний ресурс]. – Режим доступу 15.10.2021: <https://studway.com.ua/soft-skills/>

6. Абашкина О. Softs kills: ключ к карьере / О. Абашкина // Справочник по управлению персоналом: науч. журнал. – 2008. – №9. – С. 124–126

7. Астахова В. И. Становление новой образовательной парадигмы на рубеже веков / В. И. Астахова // Вчені записки Харківського гуманітарного інституту “Народна українська академія”: зб. наук. праць. – 2004. – Т. 10. – С. 9–25

8. Бобро А. А. Формування softs kills у майбутніх учителів початкової школи / А. А. Бобро // Наукові записки. Серія “Психолого-педагогічні науки” (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя). – 2021. Вип. (1). – С. 117–124

9. Воронова С. В. Коуч-технологія для директора / С. В. Воронова – Харків : Основа. – 2018. – С. 127

10. Длугунович Н. А. Softs kills як необхідна складова підготовки ІТ-фахівців / Н. А. Длугунович // Вісник Хмельницького національного університету. Технічні науки. – 2014. – №6. – С. 239–242

11. Коваль К. О. Розвиток “softs kills” у студентів – один з важливих чинників працевлаштування / К. О. Коваль // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2015. – №2. – С. 162–167

12. Корнюш Г. В. Формування м'яких навичок у студентів закладів вищої освіти в контексті навчання іно-х мов / Г. В. Корнюш // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. – 2020. – Вип. 36. – С. 99–110

13. Навички, які цінуються в усіх про-

фесіях [електронний ресурс]. – Режим доступу 12.10.21: <https://kadrovik.isu.net.ua/news/525119-navychky-yaki-tsinuyutsya-v-usikh-profesiyakh>

14. Освітні програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 2021. Центр ліцензування, акредитації і контролю якості освіти Харківського національного педагогічного унів-ту імені Г. С. Сковороди [електронний ресурс]. – Режим доступу 14.10.2021: <http://smc.hnpu.edu.ua/node/41>

15. Перелік дисциплін вільного вибору здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Цикл загальної підготовки [електронний ресурс]. – Режим доступу 14.10.2021: <http://smc.hnpu.edu.ua/studentu/dytsypliny-za-vyborom/10-studentu/19-bloky-vilnogo-vyboru-bakalavru>

16. Підсосонна О. В. Теоретичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до розвитку гнучких умінь у молодших школярів. / О. В. Підсосонна // Педагогічні науки: реалії та перспективи. – 2021. – Вип. 80. – Т. 2. – С. 73–76

17. Положення про вивчення навчальних дисциплін з циклу вільного вибору здобувачів ХНПУ імені Г. С. Сковороди [електронний ресурс]. – Режим доступу 14.10.2021: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Piojenn/Pro_vuvchenya_na_vhalnyh_dusziplin_vilnogo_vybory.pdf

18. Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному універ-ті імені Г. С. Сковороди (у новій редакції) [електронний ресурс]. – Режим доступу 14.10.2021: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Piojenn/Pro_organisaziyu_osvitnogoz_procesy.pdf

19. Професійний стандарт за професіями “Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти”, “Вчитель закладу загальної середньої освіти”, “Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)” [електронний ресурс]. – Режим доступу 12.10.2021: https://rada.info/upload/users_files/41868892/77dd4226add8e617afd9889da11634d8.pdf

20. Сагіна Т. Умови розвитку гнучких навичок (softs kills) у педагогів у процесі навчання на курсах підвищення кваліфікації / Т. Сагіна, О. Шуневич // Український педагогічний журнал. – 2019. – №2. – С. 73–80

21. Хуторської А. Ключові освітні компетентності [електронний ресурс] /

А. Хуторської. – Режим доступу: 15.10.2021. Osvita.ua <https://osvita.ua/school/method/2340/>

References:

1. “10 professional skills that a person must master by 2020”, available at: 15.10.2021: http://tvoemisto.tv/news/10_profesiynih_navychok_yakym_maie_ovolodity_lyudyna_do_2020roku_76398.html.

2. Briggs S. “30 tips to cultivate soft skills in your students”, Open Colleges. InformED: website, available at: <https://www.opencolleges.edu.au/informed/features/30-ways-to-cultivate-soft-skills-in-your-students/> 15.10.2021)

3. Haselberger D. et al. (2012), Mediating Soft Skills at Higher Education Institutions: “Guidelines for the design of learning situations supporting soft skills achievement”, California: Modes, p. 133

4. Heckman James J., Kautz Tim D. (June 2012), “Hard Evidence on Soft Skills”, Working Paper 18121; National Bureau of Economic Research, available at: <http://www.nber.org/papers/w18121>

5. Soft skills: universal skills of the European level, available at: 15.10.2021: <https://studway.com.ua/soft-skills/>

6. Abashkina O. (2008), “Softs kills: the key to a career”, Handbook of personnel management: scientific magazine, no. 9. pp. 124–126

7. Astakhova V. I. (2004), “Formation of a new educational paradigm at the turn of the century”, Scientific notes of the Kharkiv Humanitarian Institute “Native Ukrainian Academy”: Coll. of Science works, t. 10, pp. 9–25

8. Bober A. A. (2021), “Formation of softs skills in future primary school teachers”, Proceedings. Series "Psychological and pedagogical sciences" (Nizhyn State University named after Nikolai Gogol), vip. (1). pp. 117–124

9. Voronova S. V. (2018), “Coach technology for the director”, Kharkiv: Osнова, p. 127

10. Dlugunovich N. A (2014), “Softs skills as a necessary component of training IT professionals”, Bulletin of Khmelnytsk National University, Technical science, no. 6, pp. 239–242

11. Koval K. O. (2015), “The development of “softs skills” in students is one of the important factors of employment”, Bulletin of Vinnytsia Polytechnic Institute, no. 2, pp.162–167

12. Korniyush G. V. (2020), “Formation of soft skills in students of higher education

institutions in the context of learning foreign languages”, Teaching languages in higher education at the present stage. Cross-curricular links, issue 36, pp. 99–110

13. Skills that are valued in all professions, available at: 12.10.21: <https://kadrovik.isu.net.ua/news/525119-navychky-yaki-tsinuyutsya-v-usikh-profesiyakh>

14. Educational programs of the first (bachelor’s) level of higher education 2021. Center for licensing, accreditation and quality control of education of H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, available at: 14.10.2021: <http://smc.hnpu.edu.ua/node/41>

15. The list of disciplines of free choice of applicants of the first (bachelor’s) level of higher education. General training cycle, available at: 14.10.2021: <http://smc.hnpu.edu.ua/studentu/dytsypliny-za-vyborom/10-studentu/19-bloky-vilnogo-vyboru-bakalavry>

16. Podsoonna O. V. (2021), “Theoretical bases of preparation of future primary school teachers for the development of flexible skills in junior schoolchildren”, Pedagogical sciences: realities and prospects, iss. 80, vol. 2, pp. 73–76

17. Regulations on the study of academic disciplines in the cycle of free choice of applicants KhNPU named after H. S. Skovoroda, available at: 14.10.2021: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Piojenn/Pro_vuvchenya_na_vhalnyh_dusziplin_vilnogo_vybory.pdf

18. Regulations on the organization of the educational process at H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University (in the new edition), available at: 14.10.2021: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Piojenn/Pro_organisaziyu_osvitnogoz_procesy.pdf

19. Professional standard for the professions “Primary school teacher of general secondary education”, “Teacher of general secondary education”, “Primary teacher” (with a diploma of junior specialist), available at: 12.10.2021: https://rada.info/upload/users_files/41868892/77dd4226add8e617afd9889da11634d8.pdf.

20. Sagina T., Shunevych O. (2019), “Conditions for the development of flexible skills (softs skills) for teachers in the learning process in refresher courses”, Ukrainian pedagogical journal, no. 2, pp. 73–80

21. Khutorskaya A. Key educational competencies, available at: 15.10.2021. Osvita.ua, <https://osvita.ua/school/method/2340>

Стаття надійшла до редколегії 20.10.2021